

[K] **WAT GRENDOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING VERMAG. VIJF JAAR KUNSTENFESTIVAL “NEXT”**

Gloobaal maar ook regionaal denken, verenigen maar ook diversifiëren – de nationale Belgische politiek bewijst dagelijks hoe moeilijk die evenwichtsoefening is. Het is een oefening die kunstfestival NEXT al vijf jaar maakt, in een geduldig proces van trage toenadering.

In 2008 werd de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai boven de doopvont gehouden. Maar liefst veertien overheden, gaande van natiestaten tot intercommunales, engageerden zich om grensoverschrijdende samenwerkingen aan te gaan op het vlak van werkgelegenheid, onderwijs, sociale samenhang, innovatie.... Cultuur bleek in het lijstje te ontbreken. Vreemd, want vijf grote huizen uit de regio waren op dat moment al bezig elkaar te besnuffelen. La Rose des Vents (Villeneuve d’Ascq), BUDA kunstencentrum (Kortrijk), Cultuurcentrum Kortrijk, Espace Pasolini (Valenciennes) en Maison de la Culture (Tournai) besloten de lapsus te beantwoorden met een daadkrachtig gebaar, en bundelden hun krachten in het grensoverschrijdende kunstfestival NEXT. Plagerig eigende het zichzelf de titel “festival van de Eurometropool” toe. *Point made.*

NEXT is een kunstfestival geconcentreerd rond theater, dans en performance, dat zich afspeelt in de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai, aangevuld met Valenciennes. De insteek is uitgesproken internationaal. In de vijf jaar van zijn bestaan is NEXT erin geslaagd dé namen die op dit moment een stempel drukken op het podiumlandschap naar de regio te

halen: Boris Charmatz, Franz Xaver Kroetz, Nature Theatre of Oklahoma, Philippe Quesne, Mette Ingvartsen, Romeo Castellucci... Anderzijds heeft het ook de aanjagers van dat landschap op de affiche: kunstenaars of gezelschappen die morrelen aan instituten, genres of sociale/politieke verworvenheden. Tenslotte is er *the NEXT generation* – een groep jonge beloftevolle podiumkunstenaars, vaak afkomstig uit residenties bij BUDA of Espace Pasolini, die hun creaties voor het eerst aftoetsen aan publiek en artistiek leiders.

Er moesten drie afzonderlijke festivals sneuvelen om NEXT mogelijk te maken, maar de voordelen van één grensoverschrijdend exemplaar zijn legio. Het samenleggen van budgetten is slechts het meest pragmatische aspect: geen van de vijf huizen zou in z'n eentje de Poolse theatergrootheid Grzegorz Jarzyna hebben kunnen boeken. Maar naast het geld komen ook de expertise, de professionele netwerken én het publiek in beweging. De kans dat een Franse

programmator ooit het kleine maar bloedmooie *A small guide on how to treat your lifetime companion* van de Vlaamse choreograaf Jan Martens gespot zou hebben, is verwaarloosbaar. En hoeveel Kortrijkzanen zouden zonder NEXT ooit de Italiaanse mythe Pippo Delbono aan het werk hebben gezien? Dankzij een uniek systeem van shuttlebussen reizen niet enkel de kunstenaars maar ook de in kunst geïnteresseerden door de regio. In 2012 werden 38 shuttles ingelegd om toeschouwers te vervoeren vanuit hun eigen stad en terug – het buitenland blijkt soms slechts op een steenworp afstand verwijderd te zijn, fysiek en mentaal. *Point taken.*

Zo'n grensoverschrijdende samenwerking staat erg goed in beleidsplannen, maar wie de dagelijkse praktijk van een kunstencentrum kent, begrijpt wat een helse opdracht het is om vijf huizen – met verschillende talen, opdrachten, subsidiënten, soorten publiek, organisatiestructuren, affiniteiten – met de neuzen in dezelfde richting te krijgen.

Lisbeth Gruwez, *Birth of Prey*. Deze voorstelling is opgevoerd tijdens de eerste editie van NEXT in 2008 © Sabam Belgium 2013.

Sommige partners zijn meer op theater gericht, andere op dans of performance, sommige concentreren zich op jong en experimenteel werk, andere hebben een traditionele smaak. Maar evengoed: sommige huizen hebben veel financiële middelen, andere zitten krap. Cruciaal voor een kunstenfestival als NEXT is dus dat er veel en grondig besproken wordt. Die overlegcultuur is gegroeid, bevestigt Benoit Geers, coördinator en enige werknemer van de vzw NEXT: “Elk van de vijf programmatoren komt aan de vergadertafel met de namen of tendenzen die volgens hem momenteel aan de orde zijn. Er worden voorstellen gedaan en afgeketst, er wordt gekeken naar vrije data en beschikbare zalen. Natuurlijk is dat soms een moeizaam proces, het gaat er wel eens heftig aan toe. Maar het is enkel door opnieuw en opnieuw te spreken dat zich langzamerhand een evenwichtig programma uitkristalliseert.” Aan de aard van het werk dat NEXT presenteert (internationaal, hedendaags) is in de loop van die vijf jaar weinig getornd, veeleer is er een groeiende balans gezocht in de verhouding tussen grote en kleine voorstellingen, zaal- en locatiewerk, ervaren en jonge makers. Geers: “In 2008 leed het programma nog aan een veelheid, het leek een collage van artistieke voorstellen zonder veel samenhang. Na vijf jaar voelen de programmatoren elkaar beter aan: ze hebben intussen niet één keer maar honderd keer aan tafel gezeten. Ze zijn doordeseemd van wat NEXT is, en spreken vanuit die visie makkelijker met één stem.”

Ook in communicatie en publieksvriendelijkheid is NEXT de afgelopen vijf jaar flink geëvolueerd, en opnieuw bewijst die evolutie hoezeer het loont om bij de burens te gluren. Een internationaal podiumkunstenfestival is geen vanzelfsprekende publiekstrekker: dans en performance zijn “moeilijke genres” en zelfs grote internationale namen hebben bij een breed publiek soms onvoldoende weerklank. “Toegankelijkheid” was dan ook van het begin af aan een kernopdracht. De dynamische gerichtheid op het publiek van La Rose des Vents bleek voor de andere huizen een bron van inspiratie. In 2008 afficheerde NEXT zichzelf nog enkel via de traditionele brochures en affiches, intussen oogt de communicatie heel wat creatiever. Zo is NEXT@home een artistieke “Tupperwareparty” waarbij een medewerker van NEXT thuis langskomt om jou en je (minimaal twintig) vrienden persoonlijk te enthousiasmeren –

uiteraard kun je na de presentatie meteen kaartjes kopen. Of neem de NEXT-dagkrant: dertig Vlaamse, Waalse en Franse studenten uit journalistieke opleidingen posten hun verslagen, commentaren en foto's op een blog waar Espace Pasolini elke dag een papieren editie uit puurt. Naast de inhoudelijke communicatie is voor een “gespreid” festival als NEXT de praktische toegankelijkheid een cruciale factor. Een vlotte verbinding met de shuttlebussen, een uniformisering van de tickettarieven, de systematische vertaling van brochures en voorstellingen... Logistiek gezien is NEXT is geen cadeau, maar het festival heeft in de loop der jaren de *flow* aan mensen en materialen weten te stroomlijnen. Dat alles samen leidt tot stijgende publiekscijfers: van een goede 7.000 toeschouwers (2008) naar 11.150 (2012). Het vertaalt zich eveneens in een evoluerende bezoekersattitude. Steeds meer toeschouwers boeken “blind” – ze kopen kaartjes op vertrouwen. Ze gaan niet naar een specifieke voorstelling maar naar NEXT, in de wetenschap dat dat een “verrassende teleurstelling” kan opleveren. Het bewijst dat NEXT langzamerhand een merknaam wordt die staat voor kwaliteitsvol avontuur.

Het publiek meenemen, op alle niveaus – dat lijkt na vijf jaar aardig te lukken. Wat kan er nog beter? NEXT wil geleidelijk blijven groeien qua publiek, maar zeker ook qua partners. Het culturele netwerk binnen de metropool biedt nog kansen: zo werden in 2012 voor het eerst voorstellingen gepresenteerd in Tielt, Ieper, Tourcoing en Vieux Condé. Buiten de metropool zoekt NEXT naar verbindingen met andere internationale festivals zoals het Brusselse Kunstenfestivaldesarts. Een uitbreiding van de vijf kernpartners is voorlopig niet aan de orde – “we hebben nog genoeg werk aan onszelf”, klinkt het bij Geers met West-Vlaamse nuchterheid. Maar er is meer. Is samenwerking de rode draad door het hele NEXT-verhaal, dan stopt die niet bij de grenzen van de kunstensector. De ambitie is uitdrukkelijk om de kunsten in de toekomst in contact te brengen met het bedrijfsleven, het verenigingsleven, toerisme, het middenveld. Tijdens de editie van 2012 waren er voorzichtige toenaderingspogingen tot de creatieve industrie, via een samenwerking met onderzoekscollectief Kom.post. Het zijn eerste aanzetten om de artistieke creatie buiten haar eigen terrein een rol te laten spelen, om ook tussen artistieke en niet-artis-

tieke actoren expertise te delen. Die verbreding van het blikveld klopt in het NEXT-verhaal, maar er is ook een veel pragmatischer reden: Europa dwingt het af. In de prioriteiten die de Europese Commissie vastlegde voor de periode 2014-2020 is cultuur niet langer opgenomen: het artistieke beschouwt men als iets wat is “geïntegreerd” in andere sectoren – een wel erg eenvoudige manier van bezuinigen. Samenwerken (buiten de eigen sector) wordt dus een kwestie van lijfsbehoud. Vijfentwintig procent van zijn financiering haalt NEXT immers uit de Europese Interreg-fondsen, de andere middelen zoeken de huizen zelf. Ook dat loopt niet altijd van een leien dakje. Een dossier voor de periode 2013-2016 werd door de Vlaamse Gemeenschap afgeketst met de motivering dat de Vlaamse spelers zelf al structurele middelen krijgen. De complexe structuur van NEXT, met zijn veelheid binnen een eenheid, blijkt soms lastig uit te leggen.

Wie de geboorte en groei van NEXT tegen het licht houdt, merkt op dat het festival op elk niveau stoelt op trage, arbeidsintensieve onderhandeling en dialoog: tussen de vijf huizen onderling, tussen festival en publiek, tussen festival en overheid. Erg lastig allemaal, maar de steeds sterker wordende koepelidentiteit van NEXT, boven de diversiteit van de afzonderlijke identiteiten, houdt ook een les in. Het versterken van de identiteit in een regio hoeft blijkbaar het Europese grensoverschrijdende gedachtegoed niet uit te sluiten. Het kán: verschillend zijn, misschien zelfs een weerstand voelen tegenover dat verschil, en toch strijd voeren om het te overbruggen. Over de grens kijken en daar niet alleen bedreigingen zien. Beseffen dat een sterke identiteit juist gepaard gaat met een betere kennis van de ander. Daar kan de politiek nog een puntje aan zuigen.

EVELYNE COUSSENS

www.nextfestival.eu. De volgende editie vindt plaats van 14 november tot 1 december 2013.